



JAN
HÁLEK

BEDŘICH
ŠTĚPÁNEK

Nepohodlný muž
československé
diplomacie

Bedřich Štěpánek

VYŠEHRAD

Publikace vznikla v rámci řešení grantového projektu
Grantové agentury ČR:
č. 16-11252S „Maffie – mýtus a realita. Formování obrazu
domácího protirakouského odboje v kolektivní paměti
meziválečného Československa“.

Vyobrazení na přebalu a na s. 4:
B. Štěpánek po příjezdu do Washingtonu, 1. prosince 1920.
(Foto: Library of Congress:
<http://www.loc.gov/pictures/item/npc2007002942/>)

Recenzovali: doc. PhDr. Jan Galandauer, DrSc.
Prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc.

Copyright © PhDr. Jan Hálek, PhD., 2017
Typography © Michaela Blažejová, 2017

ISBN 978-80-7429-800-4

Tisková kampaň

Vznikající „*washingtonská aféra*“ nezůstala pro širokou veřejnost příliš dlouho utajena. A to jak v Československu, tak zejména v rámci československé krajské komunity v USA. Události byly probírány řadou novin nejrůznější úrovně a politické orientace. Nejednalo se přitom pouze o snahu novinářů informovat své čtenáře o nejnovějším vývoji v dané kauze, ale i o jeden ze způsobů boje proti československému vyslanci ve Washingtonu a především o obhajobu svých vlastních zájmů.

Role „*hlášené trouby*“ Štěpánkových odpůrců se ujal v Clevelandu vydávaný týdeník *Americké dělnické listy*, tiskový orgán České socialistické strany v Americe. Jedno ze dvou v této době v USA vydávaných českojazyčných krajských periodik, hlásících se ke konkrétní politické organizaci.³⁶⁷ První z článků, zaměřených proti působení šéfa československé legace ve Washingtonu, který se mi podařilo dohledat, pochází z 1. července 1921. Dotčený text však nekritizoval pouze Bedřicha Štěpánka, nýbrž prozrazoval i značnou nejednotnost panující uvnitř československé krajské komunity, když se s kritikou setkal vstřícný krok Národní rady československé. Tato svépomocná všenárodní instituce, založená v roce 1900 s cílem podporovat a hájit české a slovenské zájmy doma i v zahraničí, se uvolila shromáždit částku 500 000 dolarů jako základ studijního fondu, který by v budoucnu umožňoval studijní pobyty československých odborníků v USA. Myšlenku podpořil rovněž jeden z představitelů českých krajanů, chicagský lékař a předseda tamního Českého národního sdružení Joseph P. Pecival, který v červnu 1921 přicestoval do Prahy jako člen krajské výpravy, čítající několik set osob.³⁶⁸ Myšlenka na vytvoření zmíněného fondu byla o dva roky starší. Její autor, Bedřich Štěpánek, tak reagoval na dojmy, které mu po své cestě po Spojených státech amerických, podniknuté v roce 1919, sdělil Stanislav Špaček. Štěpánek si správně uvědomoval hospodářskou dominanci USA a zdůrazňoval nutnost co možná nejužší spolupráce Československa s tímto státem. Jako finanční základ složil Špaček do výše uvedeného fondu částku ve výši 1000 dolarů. Bedřich Štěpánek společně se sestrou Annou přispěli 500 dolary.³⁶⁹

³⁶⁷ Druhým periodikem byl v Chicagu vydávaný deník *Spravedlnost*. Alena JAKLOVÁ, *Čechoamerická periodika 19. a 20. století*, Praha 2010, s. 411–540.

³⁶⁸ J. HÁLEK, *Masarykova akademie práce a výprava amerických Čechů do Československa v létě 1921*.

³⁶⁹ A AV ČR, f. MAP, k. 93, inv. č. 537, S. Špaček Národním listům, 20. května 1921.

Zdá se, že hlavní motivací pro napsání a otištění zmíněných kritických textů nebylo ani tak jednání Bedřicha Štěpánka, jako spíše snaha ohradit se proti dalším závazkům, zatěžujícím americké Čechy a Slováky. Československý vyslanec byl, zdá se, alespoň zpočátku negativně vnímán především jako iniciátor obdobných podniků.³⁷⁰ Řada krajanů se v těchto letech musela vypořádávat s projevy hospodářské krize, která po první světové válce zasáhla USA. Z toho pramenící frustrace byla pochopitelně podobnými aktivitami prohlubována, když v některých příslušnicích krajanské komunity sílil pocit, že jsou představiteli své staré vlasti zneužíváni, až okrádáni. Někteří z nich sice uvažovali o vystěhování ze Spojených států a o návratu do své domoviny.³⁷¹ Případná realizace těchto plánů však narážela na řadu překážek, plynoucích z naprosté nepřipravenosti Československa na tuto eventualitu. Organizátor krajanských spolků v Omaze a Nebrasce, novinář a kapitán československých legií ve Francii Emil Tůma věnoval při příležitosti návštěvy Československa výše zmíněnou krajanskou výpravou této problematice zmínku ve svém článku, otištěném v červenci 1921 na stránkách *Nové práce*. Konstatoval zde, že „mnoho krajanů touží zůstatí v rodných krajích.“ Zároveň však dodával, že z československé strany bylo v této otázce „pramálo učiněno.“ Pro americké krajany scházel přijatelný osidlovací program a neexistoval ani úřad, který by jim k této problematice dokázal poskytnout potřebné informace.³⁷²

Bylo by chybou domnívat se, že si Štěpánek nastíněné limity československé Ameriky neuvědomoval. Naopak. Již v dopise z 22. července 1921 informoval prezidentského kancléře Přemysla Šámala o velmi obtížné situaci amerických Čechů a Slováků. Ve světle Štěpánkových slov se tak výše zmíněná prohlášení *Amerických dělnických listů* zdají být neodůvodněně vyhocená. „*Hospodářská krize Sp[ojených] států,*“ psal vyslanec svému příteli do Prahy, „jedna z nejtěživějších, jaké zde kdy byly (poněvadž poválečná), stále trvá, a mám dojem, že před jarem 1922 stěží bude lépe. Je

³⁷⁰ Důvěrník prezidenta Masaryka, reverend Václav Králíček, v únoru 1922 do Prahy sděloval, že navštívil redaktora clevelandských *Amerických dělnických listů* Josefa Martínka, který mu sdělil, že se postaví proti všem snahám Československého národního sdružení. „*Jeho přáním bylo, aby Národní sdružení likvidovalo a všechny peníze dalo legionářům.*“ AÚTGM, f. Edvard Beneš IV/2, k. 13, sign. KOR-40 V. Králíček, V. Králíček T. G. Masarykovi, 9. února 1922.

³⁷¹ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Americké dělnické listy*, 1. a 15. července 1921.

³⁷² E. TŮMA, *Zájezd našich bratří a sester z Ameriky do Republiky*, *Nová práce*, roč. III., číslo 8 a 9, 15. července 1921, s. 81–82.

zde 5 milionů nezaměstnaných, s rodinami nejméně 20 milionů, tj. téměř pětina obyvatelstva kontinentálních Spojených států! Že za těchto okolností tím neobyčejně trpí zejména naši lidé, je zřejmo. Vždyť naše kolonie v New Yorku aspoň z 95 % je dělnická (doutníkáři atd.). Rovněž Pittsburgh (Pensylvánie) téměř výhradně dělnická (oceláři a kováři). Poněkud lépe Chicago (Středozápad), poněvadž průměrný blahobyt relativně dost značný. Ale každý dotčen krizí v možnostech výdělkových, kromě toho otráven různými sbírkami a žebrotou spolků a společků i jednotlivců z RČS. Ti, kteří jsou skutečně bohatí (v Chicagu), ohromnou většinou – držgrešle. Na západě naši farmáři, ač zámožní, a velmi si pomohli, od září 1920 prodělávají nejostřejší zemědělskou krizi, kde ceny nynější namnoze pod výrobními, a tak všemu se vyhýbají, zejména sbírkám.³⁷³ S ohledem na hospodářskou krizi Štěpánek nedoporučoval ani provádět vojenské odvody mezi československými občany, pobývajícími dlouhodobě v USA.³⁷⁴ Problémy amerických zemědělců úzce souvisely s koncem první světové války. V průběhu konfliktu byly jejich výrobní kapacity nastaveny díky výkupům realizovaným státem, s cílem nahradit výpadky v zemědělské produkci evropských spojenců, výše než doposud. Konec války však znamenal obnovení zemědělské výroby v dosud válčících státech. Ceny produktů amerických farmářů v souvislosti s tím v letech 1919–1921 poklesly o 48 %.³⁷⁵

Další stížnosti, tlumočené prostřednictvím krajanského tisku, se týkaly praktického naplňování tzv. legionářského zákona, tedy problematiky zaměstnávání legionářů ve službách československého státu, a péče o legionáře, kteří ve vojenské službě utrpěli úraz, jehož následkem byla jejich trvalá invalidita (tzv. legioinvalidy). *Americké dělnické listy* některými články posilovaly mezi svými čtenáři přesvědčení, že Československá republika zaměstnává ty, kteří si to nezaslouží, přičemž poukazovaly na „celou řadu mladých, nezkušených lidí s válečnými doktoráty, ale se vzděláním velmi problematickým“, kteří jsou do USA vysíláni, aby zde hájili zájmy mladé republiky. Kriticky byla hodnocena zejména jejich jazyková výbava. Ve vztahu k legionářům bylo konstatováno, že na ně „zbyla pak jen místa sluhů neb nejposlednějších úředníků, ostatně přijmuto jich jen nepatrné procento, takže o plnění legionářského zákona nemůže být ani

³⁷³ B. Štěpánek P. Šámalovi, 22. července 1921, in: J. HÁLEK (ed.), *Americká stopa české Maffie*, s. 44–45, dok. č. 5.

³⁷⁴ AKPR, f. f. KPR 1919–1947, k. 30, sign. D 7493, inv. č. 485, USA, B. Štěpánek Kanceláři prezidenta republiky, 28. června 1921.

³⁷⁵ L. TAJOVSKÝ, *Hospodářská politika USA mezi světovými válkami*, s. 50.

řeči.³⁷⁶ Kritizované zařazování legionářů na nejnižší pracovní místa však bylo zcela v souladu se zmíněným zákonem, který jako „místa služební legionářům vyhrazená“, z nichž pro ně mělo být rezervováno 50 %, uváděl: „Všechna místa sluhů a dohlížitelů (dozorců) u státních úřadů, trestnic a jiných ústavů, na které stát buď celý náklad, nebo část nákladu nese, rovněž tak ve službách zemských, okresních a obecních úřadů a fondů veřejných. Místa sluhů úředních a kancelářských, také k nižší službě dohlížitelské a provozovací náležející [...]. Při obsazování úřednických míst manipulačních kancelářských u úřadů, soudů a závodů [...] budiž dáována přednost před jinými spolužadatelí legionářům, kteří mají nárok o taková místa žádati a prokáží k nim úplnou způsobilost.“³⁷⁷ Problematika možného uplatnění legionářů ve službách mladé republiky nebyla ničím novým.³⁷⁸ Již v roce 1919 se příspěvky na toto téma objevily i na stránkách časopisu *Nová práce*.³⁷⁹

Zdá se, že kritika Bedřicha Štěpánka za nedostatečnou péči o vyřešení postavení legioinvalidů byla do značné míry neoprávněná. V dopise, adresovaném 4. března 1922 do Prahy Přemyslu Šámalovi, vyslanec uváděl, že již ve své zprávě z 25. dubna 1921 doporučoval provést výměru legionářských požadavků v tzv. „zlaté relaci“, tedy v poměru 5 korun = 1 dolar. Podle Štěpánkových slov se tato otázka, hýbající československou Amerikou, týkala celkem 70 osob a republiku měla na celkových nákladech přijít na 13 825 dolarů. Vyslanec se k prezidentskému kancléři uchyloval s žádostí o pomoc v této záležitosti jako „k poslednímu útočišti“, když upozorňoval, že od odeslání zmíněné zprávy z dubna 1921 vyřešení dané problematiky několikrát urgoval. V říjnu 1921 se z ministerstva zahraničních věcí dověděl, že „věc je na cestě k příznivému vyřízení“. Stejně pozitivně vyznívaly i další zprávy z ministerstva národní obrany. V únoru 1922 se však k němu donesla zpráva, že se ministerstvo financí postavilo proti „zlaté relaci“. Štěpánek Šámala upozornil, že pokud nebude použit zmíněný směnný kurz, „bude v tom pravem spatřována přímo provokace československé Ameriky, a důsledky toho obrátí se proti Republice velmi

³⁷⁶ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Americké dělnické listy*, 16. září 1921.

³⁷⁷ Zákon č. 462/1919 Sb. o propůjčování míst legionářům, 24. července 1919.

³⁷⁸ Natália KRAJČOVIČOVÁ, *K otázke zamestnávania legionárov v štátnych a verejných službách v prvých rokoch ČSR*, Česko-slovenská historická ročenka, 1997, s. 187–200.

³⁷⁹ *Legionáři, hospodářství a průmysl*, *Nová práce*, roč. I/1919, č. 9, s. 9–10; *Nespokojenost amerických legionářů, nebezpečí z prodlení*, Tamtéž, č. 10, s. 1–2.

citelně; nejen že toho bude využito morálně ke kampani proti Republice i úřadům, nýbrž citelně bude poškozena i Republika finančně, poněvadž jakékoli finanční akce pro Republiku budou přímo v nebezpečí bojkotu!“ Štěpánek proto kancléře žádal, aby o věci informoval prezidenta Masaryka. Svůj dopis končil slovy: „*Máte možnost zabrániti velkým škodám, vyplývajícím z malé věci.*“³⁸⁰

Krajanský tisk věnoval kritice československého vyslance ve Washingtonu stále větší pozornost, přičemž se v něm pokoušel nalézt i příčinu již zmiňované nejednotnosti mezi krajanskými organizacemi. V Chicagu vydávaná *Spravedlnost*, deník Česko-slovenské socialistické strany v Americe, v této souvislosti psala o „*rozražení řad lidu československého*“, „*aby se pánu z Washingtonu dobře vládlo.*“³⁸¹ Pozornosti novinářů však neunikli ani Štěpánkovi podporovatelé, ať pouze domnělí, nebo skuteční. V této souvislosti se objevovala jména již zmíněného Josepha P. Pecivala, reverenda Václava Králíčka – důvěrníka prezidenta Masaryka a jeho informátora o dění v USA,³⁸² a představitele české baptistické komunity v USA Jaroslava Zmrhala. V prosinci 1921 již *Spravedlnost* otevřela i otázku možného Štěpánkova odvolání: „*Nepomáhá žádná reklama, nepomohly ani sliby půlmilionového fondu z československé Ameriky, dr. Štěpánek půjde a nikdo ho nebude litovat. [...] Soudíme ovšem, že už je nejvyšší čas, aby dr. Štěpánek udělal místo vyslanci, jenž by se staral více o úspory a řádné poměry v zahraniční službě než o intriky v česko-americkém životě.*“³⁸³

Články, kritizující špatné hospodaření československého vyslanectví ve Washingtonu a nadhodnocené platy jeho vedoucích úředníků, se v průběhu roku 1921 staly jakousi „*mantrou*“, opakovanou stále dokola. V daných souvislostech je třeba říci, že na tuto problematiku upozorňoval ministr zahraničních věcí Edvarda Beneše již referát z 8. dubna 1921, jehož autorem byl patrně Jan Masaryk. Podle zprávy bylo třeba personál československého zastupitelského úřadu ve Washingtonu zredukovat,

³⁸⁰ AKPR, f. KPR 1919–1947, k. 30, sign. D 7493, inv. č. 485, USA, B. Štěpánek P. Šámalovi, 4. března 1922.

³⁸¹ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Spravedlnost*, 2. prosince 1921.

³⁸² Chicagské *Zájmy lidu* psaly o „*intimních stycích*“ reverenda Králíčka s československým vyslanectvím ve Washingtonu. AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Zájmy lidu*, 29. listopadu 1921. V *Amerických dělnických listech* byl Králíček v únoru 1922 označen jako „*Štěpánkův famulus*“. AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Americké dělnické listy*, 24. února 1922.

³⁸³ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Spravedlnost*, 11. prosince 1921.

přičemž její autor dodával, že tento krok od Bedřicha Štěpánka marně očekával: „*Po svém návratu z Ameriky jsem upozornil pana Štěpánka, že dle mého mínění bere s sebou zbytečně mnoho lidí. Pan dr. Štěpánek prohlásil, že je možno, že mám pravdu, a že také po příjezdu do Ameriky, jakmile uvidí, že úřednictva je zbytečně mnoho, sám patřičné kroky učiní.*“ Autor referátu dále upozorňoval na rozdíly mezi vysokými platy na vyslanectví v USA ve srovnání s dalšími československými zastupitelskými úřady, když podotýkal, že u vyslanectví ve Washingtonu je několik osob, které mají tak vysoký plat, že při úsporném životě mohou každý měsíc uspořit víc, než obnáší roční plat úředníka vyšší hodnostní třídy, pracujícího v pražské centrále. Jako příklad uváděl plat Stanislava Špačka ve výši 1000 dolarů měsíčně. „*Přirozeně ovšem, morální účinek je velmi zhoubný, poněvadž každý chce do ciziny, speciálně do ciziny s dobrou valutou; tím ovšem práce v centrále trpí, čemuž nikterak se nelze diviti.*“³⁸⁴

Další „*municí*“ novinářům poskytli českoslovenští politici v Praze – lidovecký poslanec Národního shromáždění Gustav Mazanec a sociálně-demokratický senátor Karel Folber, kteří se v souvislosti s projednáváním státního rozpočtu na rok 1922, ve zřejmé snaze získat vlastní politický kapitál, pustili do ostré kritiky poměrů československé zahraniční služby v USA. Jako první vystoupil na půdě Národního shromáždění poslanec Mazanec. Vyslovil podivení nad skutečností, že Československo udržuje ve Spojených státech amerických vedle vyslanectví ve Washingtonu ještě 9 konzulátů, když upozornil, že se jedná o počet, kterým nedisponuje žádná jiná země: „*Poláci např. mají pro 3 miliony obyvatel polského jazyka ve Spojených Státech pět konzulátů, Srbové pro 1 milion mají 3 konzuláty, jenom my pro 1/2 milionu našich příslušníků, kteří nemají amerického občanského práva, máme 9 konzulátů.*“ Mazanec kriticky poukazoval i na značnou přezaměstnanost, panující v těchto úřadech: „*Na vyslanectví máme 30 úředníků kromě vedlejšího personálu podřízeného, kdežto francouzské vyslanectví má 15 úředníků, jihoslovenské vyslanectví 5, rumunské 3 atd.*“³⁸⁵ Je otázkou, nakolik byly Mazancovy informace přesné. S ohledem na skutečnost, že již první tvrzení, týkající se počtu československých konzulátů v USA, bylo zcela mylné, když mladá republika disponovala nejprve 7 konzuláty a v době Mazancova projevu pouze 5 (zrušeny byly

³⁸⁴ AÚTGM, f. Jan G. Masaryk, k. 2, složka 11, Materiály z MZV, Referát blíže neurčené osoby (snad Jana Masaryka) E. Benešovi, 8. dubna 1921.

³⁸⁵ Stenoprotokol z 96. schůze Poslanecké sněmovny Národního shromáždění Republiky československé, 22. listopadu 1921. <http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/stenprot/096schuz/s096011.htm> [citováno: 4. ledna 2016].

konzuláty v San Francisku a St. Louis),³⁸⁶ je třeba k sloům lidoveckého poslance přistupovat velmi kriticky.

Mazanec pranýřoval i platové poměry: „V Americe jest zvykem, nebo aspoň pravidlem, že v úřadech bývá placen sluha minimálně 200 dolary měsíčně, naši sluhové toho nemají. Náš sluha má 108 dolarů měsíčně. Snad může býti z toho dobře živ, ale vytýkám ten nepoměr, že totiž u všech ostatních úřadů amerických i cizích zastupitelstev je mezi nejvyššími a nejnižšími kategoriemi rozpětí 1:4, tedy ten nejvyšší úředník má nejvýše čtyřikrát tolik co nejnižší, ale u nás je rozpětí 1:30, což jistě nesvědčí zrovna o naší demokracii za hranicemi a nereprezentujeme se tam příliš demokraticky a sociálně.“ Kritiky se dočkala i výše platu vyslance a vedoucích legačních úředníků: „Náš vyslanec v Americe, pokud jsem byl informován, dostával od 1. května letošního roku 40 tisíc dolarů ročně. Račte si to přepočítati na koruny. Od 1. května letošního roku nastala redukce v těch platech i u ostatních úředníků a dostává 24 tisíce dolarů ročně. To jsou, prosím, ještě sumy, které zase jsou daleko vyšší než jsou platy ostatních vyslanců a amerických v cizině, nebo cizích vyslanců v Americe. Američtí vyslanci a velvyslanci mají po celém světě 12–17 tisíc dolarů ročně, ne více. Francouzský 18 tisíc dolarů, srbský 11 tisíc atd., tedy to všechno ukazuje na to, že jsme se ještě nenaučili v těchto věcech šetřiti, a já myslím, když jsme v takové situaci, že vláda byla nucena postavit si za svůj první úkol šetřiti, že musíme zde také začít, musíme šetřit všude, ať se to týká kohokoli. Stejně tak naši další úředníci. Tam pan legační rada Halla má 14 400 dolarů ročně, to znamená 1 ½ milionu Kč. Ovšem bylo to od 1. května zredukováno na 9000 dolarů, tedy na 900 tisíc Kč.“³⁸⁷

³⁸⁶ Okrsky československých konzulárních obvodů v USA, stav k 17. březnu 1921: I. generální konzulát New York (Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island, Connecticut, New York, New Jersey, Delaware, Maryland, Virginie); II. konzulát Pittsburgh (Pensylvánie, Západní Virginie); III. konzulát Cleveland (Ohio, Kentucky, Michigan); IV. konzulát Chicago (Illinois, Wisconsin, Indiana); V. konzulát Omaha (Minnesota, Iowa, Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska, Kansas, Montana, Wyoming, Colorado, Nové Mexiko); VI. konzulát St. Louis (Missouri, Arkansas, Louisiana, Oklahoma, Texas, Tennessee, Mississippi, Alabama, Severní Karolína, Jižní Karolína, Georgia, Florida, ostrovy v Karibském moři – Portoriko etc.); VII. místokonzulát San Francisko (Washington, Oregon, Kalifornie, Nevada, Idaho, Utah, Arizona, Havajské ostrovy, teritorium Aljaška, Filipíny). AKPR, f. KPR 1919–1947, k. 30, sign. D 7493, inv. č. 485, USA, Elaborát Prezidia ministerské rady RČS, 17. března 1921.

³⁸⁷ Stenoprotokol z 96. schůze Poslanecké sněmovny Národního shromáždění Republiky československé, 22. listopadu 1921. <http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/stenprot/096schuz/s096011.htm> [citováno: 4. ledna 2016].

Další Mazancova slova byla věnována rakousko-uherské minulosti Karla Hally. V roce 1916 poslali američtí Čechoslováci chudé Černé Hoře nákladní loď „*Brintisi*“, naloženou potravinami a oděvy, na níž cestovalo asi 400 dobrovolníků z řad Černohorců. Podle Mazancova tvrzení měl rakouský konzulát v New Yorku upozornit na loď konzulát ve Skadaru, který povolal ponorky a rakouská letadla, aby blížící se plavidlo potopily. Lidovecký poslanec emotivně líčil výjevy, které se měly odehrát na palubě lodi: „*Černohorští junáci, majíce padnouti v ruce rakouských katanů, navzájem se postříleli. Loď s celým nákladem byla potopena. Tehdy konzulem ve Skadaru byl pan legační rada Halla. Žádám za přísné vyšetření tohoto případu, protože věc je známa v Americe a nepůsobí příznivě pro zvýšení autority státní za hranicemi.*“³⁸⁸ Mazanec při své řeči neopomenul zmínit ani, podle jeho názoru, přehnané platy legačního rady Stanislava Špačka a sociálního atašé Antonína Suma. Zároveň kriticky komentoval pomalu probíhající desekvestrace.³⁸⁹

V obdobném duchu se nesla řeč senátora Folbera, pronesená 16. prosince 1921 v Senátu. Dopad svých slov se navíc rozhodl zvýšit přepočítáním mezd vyslance Štěpánka a dalších zaměstnanců washingtonské legace, vyplácených v dolarech, na československé koruny s pomocí v té době platného kurzu 1:80. Ve světle těchto čísel, komentovaných některými z naslouchajících senátorů výkřiky „*to je skandál*“, Štěpánkův měsíční příjem do konce roku 1920 činil 267 000 korun, což Folber s ohledem na Štěpánkův nástup do úřadu na konci listopadu 1920 zcela irrelevantně zaokrouhlil na 3 200 000 korun ročně. Po snížení platu pobíral vyslanec od 1. ledna 1921 do května téhož roku 200 000 korun měsíčně. Sociálnědemokratický politik opět zcela nesmyslně uvedl nikdy nevyplacenou částku 2 400 000 korun, kterou by vyslanec obdržel za celý rok. Od 1. května však byl jeho plat snížen na 160 000 korun měsíčně, tedy v ročním souhrnu na 1 920 000 korun. Výčet benefitů, poskytovaných vyslanec, Folber zakončil konstatováním: „*K tomu ještě, pánové, podotýkám, že vyslanec dr. Štěpánek má na vyslanectví zdarma byt pro sebe a pro svoji sestru.*“³⁹⁰

³⁸⁸ Karel Halla na Mazancova slova reagoval prohlášením, adresovaným ministerstvu zahraničních věcí, v němž tvrzení lidoveckého poslance označil za lež s odůvodněním, že v danou dobu (16. ledna 1916) v Albánii nebyl přítomen a rakousko-uherský konzulát ve Skadaru byl uzavřen. AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 10, Karel Halla, K. Halla Ministerstvu zahraničních věcí, 19. prosince 1921.

³⁸⁹ Stenoprotokol z 96. schůze Poslanecké sněmovny Národního shromáždění Republiky československé, 22. listopadu 1921. <http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/stenprot/096schuz/s096011.htm> [citováno: 4. ledna 2016].

Senátor nevynechal ani další Mazancem zmíněné legační úředníky, označené jako „milci pana vyslance Štěpánka“. S ohledem na vše, co již bylo uvedeno, působí do značné míry komicky, že do této skupiny byl zahrnut i legační rada Karel Halla. Do protikladu stavěl Folber tvrzení, že naopak nižší kancelářští úředníci jsou na československých vyslanectvích finančně ohodnoceni výrazně hůře nežli na vyslanectvích jiných států. Svůj výstup zakončil senátor konstatováním, že „dle souhrnu měsíčních platů stojí naše vyslanectví americké republiku přinejmenším 16 000 000 korun ročně, tedy to jest obnos, který rovná se asi tomu, co stojí naši republiku sněmovna Národního shromáždění dle rozpočtu na rok 1921.“³⁹¹ Ještě v prosinci 1921 se Mazancova i Folberova slova dostala na stránky *Amerických dělnických listů* a v Clevelandu vydávaného deníku *Svět*.³⁹²

Tisk však nepřinášel pouze zprávy zaměřené proti československému vyslanectví v USA. Den před Štědrým dnem 1921 otiskl agrárnický *Venkov* krátkou zprávu o zájmu některých listů o dění na washingtonské legaci. Zmínil při tom i článek zaměstnance tiskové kanceláře československého vyslanectví v USA Františka Mičky, otištěný v *Nové práci*.³⁹³ Podle *Venkova* byl napsán silně tendenčně, když oznamoval, že „československý vyslanec ve Washingtoně má vyšší plat, než jaký mají tam vyslanci jiných států.“ Mičkův článek vyvolal podiv hlavně tím, že „činil dojem, jakoby tento výpad podřízeného úředníka na bezprostředního šéfa kdosi jiný kryl.“ *Venkov* zároveň vyslovil přesvědčení, „že ministerstvo zahraničí zjedná po této formální stránce náležitý pořádek.“³⁹⁴ Nutno podotknout, že toto hodnocení ze strany *Venkova* považují za přehnané. Je možné, že agrárnický deník Mičkův článek hodnotil již pod dojmem některých kroků, podnikaných ze strany ministerstva proti vyslanci Štěpánkovi, o nichž bude pojednáno v příštích kapitolách.

Následoval příspěvek člena Masarykovy akademie práce Petra Růžka, otištěný 7. ledna 1922 v deníku *Tribuna*, vydávaném od roku 1919 Ferdinandem Peroutkou. Růžek zde hájil Stanislava Špačka a jeho působení v úřadu technického atašé, když jmenovaný byl na stránkách některých

³⁹⁰ Stenoprotokol z 82. schůze Senátu Národního shromáždění Republiky československé, 16. prosince 1921, http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/Ivo/stena/O82schuz/SO82016.htm, [citováno: 4. ledna 2016].

³⁹¹ Tamtéž.

³⁹² AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Svět*, 21. prosince 1921; *Americké dělnické listy*, 23. prosince 1921.

³⁹³ F. MIČKA, *Americké úřady*, Nová práce, roč. III/1921, č. 11–12, s. 114–116.

³⁹⁴ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Venkov*, 23. prosince 1921.

listů obviňován, že pouze překládá z angličtiny články jiných odborníků.³⁹⁵ Článek převzala chicagská *Svornost*, která jej svým čtenářům předložila 1. února 1922. Růžek v něm konstatoval, že senátor Folber není dostatečně informován, a jeho řeč označil za výsledek cizích sdělení, kolujících po Praze „*pod rouškou přísné důvěrnosti*“ a jen mezi těmi osobami, o nichž šířitelé těchto informací vědí, „*že z jakýchkoliv příčin nevystoupí veřejně, nebo nezeptají se přímo ing. Stanislava Špačka*.“ Těmito původci a informátory byly, podle Růžka, osoby „*velmi blízké určité skupině v ministerstvu zahraničním*“, které si touto cestou „*přihřívají vlastní polívčičku*.“³⁹⁶

Autoři obou zmíněných článků, otištěných ve *Venkově* a v *Tribuně*, se rovněž neopomenuli dotknout problematiky snižování platů některých legačních úředníků. *Venkov* v této souvislosti uváděl, že platy legačních úředníků byly stanoveny pro Washington ještě před Štěpánkovým příchodem do Ameriky. K prvnímu lednu 1921 si vyslanec sám snížil plat a poté navrhl snížení platů všech legačních úředníků, když je označil za „*nepřiměřeně vysoké*“. *Venkov* dodával, že „*proti tomuto návrhu protestovali tehdy tamní legační úředníci, pana Mičky (sic!) nevýmáje*.“³⁹⁷ František Mička pochopitelně na tato tvrzení reagoval odmítavě, když v dopise adresovaném 3. února 1922 pražskému ministerstvu zahraničních věcí uvedl, že v nich vidí „*záluďný a určitý úmysl zdiskreditovati a poškoditi ho u nadříženého úřadu*.“ Zároveň vyslovil přesvědčení, že za touto „*akcí*“ stojí „*někdo velmi blízký*“ československé legaci ve Washingtonu.³⁹⁸

V lednu 1922 se do stále sílící tiskové kampaně proti československému vyslanci ve Washingtonu zapojilo *Právo lidu*, ústřední tiskový orgán vládní Československé sociálně demokratické strany dělnické, jejíž ministři v daném období řídili ministerstvo zásobování lidu, ministerstvo pošt a telegrafů, ministerstvo sociální péče a ministerstvo unifikací. Stalo se tak článkem otištěným 12. ledna 1922 v rubrice „*Různé zprávy*“, s nadpisem „*Postavení československého vyslance v Americe*“. Jednalo se o rekapitulaci článků otištěných v clevelandských *Amerických dělnických listech* a v chicagských listech *Svornost* a *Spravedlnost*. *Právo lidu* konstatovalo, že „*vyslanec Štěpánek svou úlohu mezi Čechoslováky v Americe*

³⁹⁵ Petr RŮŽEK, *Techničtí attaché. (O ing. Stanislava Špačka)*, Tribuna (Svět práce), 7. ledna 1922.

³⁹⁶ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *Svornost*, 1. února 1922.

³⁹⁷ Tamtéž, *Venkov*, 23. prosince 1921.

³⁹⁸ AMZV, f. V. sekce – běžná spisovna 1918–1939 (1942), k.555, 26066/1922 – F. Mička ministerstvu zahraničních věcí, 3. února 1922.

definitivně dohrál, a je nanejvýš na čase, aby byl vyměněn osobou, která by mezi československým živlem měla plnou sympatii.“

Ve Večerníku *Práva lidu* byl téhož dne na titulní straně otištěn článek „*Jak se spoří ve službě diplomatické*“. Text, který byl uveden upozorněním na výše zmíněnou řeč senátora Karla Folbera, byl psán formou dopisu z Chicaga od „muže, jenž jest s poměry dokonale obeznámen.“ Totožnost tohoto „muže“ však nebyla nikterak specifikována. Pisatel upozorňoval na, dle jeho soudu, enormně vysoké příjmy členů československé legace ve Washingtonu, když konstatoval, že „*lidé, kteří pro republiku nekonali nic, nebo málo, dostávají mimořádně veliké platy.*“ Z pracovníků vyslanectví byl kromě Bedřicha Štěpánka jmenovitě uveden pouze Stanislav Špaček. Pozornost si v této souvislosti zaslouží skutečnost, že když v listopadu 1921 v rámci rozpočtové debaty přednesl poslanec Gustav Mazanec svoji řeč, kritizující ostře poměry na washingtonské legaci, nevěnovalo *Právo lidu* jeho vystoupení pražádnou pozornost. Obdobně tomu pak bylo i v případě vystoupení senátora Karla Folbera. Soudím proto, že lze oprávněně předpokládat, že zmíněný lednový článek byl otištěn na objednávku blíže neurčené osoby nebo zájmové skupiny.

V průběhu roku 1922 kritika washingtonské legace pokračovala. Štěpánek byl, bez ohledu na skutečnost, obviňován z úmyslu zrušit československý konzulát v Clevelandu, a slovenský *New Yorský denník* se ve svém vydání z 2. února 1922 článkem „*Ako sa šporí v službe diplomatickej*“, v němž převzal informace otištěné ve zmíněném *Právu lidu*, připojil ke kritikům hospodaření na vyslanectví a konzulátech.³⁹⁹ O pět dnů později však již v článku, nazvaném „*Útoky na čs. vyslanectvo*“, psal ve zcela opačném duchu. Změna stanoviska byla odůvodněna získáním dokumentů, které celou záležitost ukazují v jiném světle. List rovněž uváděl, že „*od důvěryhodného muže, který není přítelem Štěpánka,*“ ví, že je ve věci třeba zachovávat opatrný postoj, aby se nestal součástí propagandy, vedené ze msty blíže neurčeným „*informátorem*“ od září 1921 proti vyslanectví. Tato osoba, podle *New Yorského denníku*, žádala za svou práci pro vyslanectví 1000 dolarů měsíčního platu. Ministerstvo zahraničních věcí však Štěpánkovi údajně přikázalo tohoto muže nezaměstnávat. Ten se ze zlosti obořil na vyslance, a pak jej napadl prostřednictvím socialistického tisku nejprve v USA, a poté v Československu.⁴⁰⁰

³⁹⁹ AMZV, f. Osobní spisy 1918–1945, k. 49, Bedřich Štěpánek, *New Yorský denník*, 2. února 1922.

⁴⁰⁰ Tamtéž, *New Yorský denník*, 7. února 1922.

Obdobně vyznívala i slova otištěná téhož dne *Orgánem Česko-Slovenské bratrské podporující jednoty*, řazeného mezi dělnické a radikální listy. Autor článku, nadepsaného krátce „*Pod vlivem*“, který v kontextu s ostatními tiskovými vyjádřeními vyznívá natolik proštěpánkovsky, až se vnučuje otázka, zda si vyslanec jeho napsání sám neobjednal, mimo jiné uváděl, že „*jak na komando, uměle odstraňování jsou ze všech úřadů lidé, kteří nechtějí se dát pod vliv trestuhodné kamarily.*“ V souvislosti s novinovými a časopiseckými zprávami o washingtonské legaci pak upozorňoval na jejich nevyváženost: „*Když zde byl prezident Masaryka syn Jan, tu mlčeli, ač mnoho a mnoho se šušovalo o jeho úřadování. Než sem přišel vyslanec Štěpánek, četli jsme dlouhé chvalo zpěvy, celé stránky popsány, ba říkalo se, že dr. Štěpánek vlastně zorganizoval zahraniční ministerstvo. Pak se pojednou karta obracela. [...] Zhůry pojednou vyšel záblesk. Když Štěpánek ustanoven do Washingtonu, jisté listy přinesly ve staré vlasti paličské články, a dr. Štěpánek vylíčen jako osoba neschopná a vše možné o něm pověděno.*“ Podle pisatele uvedeného článku se z tohoto postupu zdá, že na vyslanectví ve Washingtonu má někdo zásluku, a „*proto má nynější vyslanec takovým revolverovým, zálesáckým způsobem býti odstraněn.*“ Autor zmiňovaného textu dále konstatoval, že mu je v zásadě jedno, kdo bude, nebo nebude vyslancem. Cítí však potřebu vymezit se proti způsobu, jakým je celá věc prováděna. Za viníka nastalé situace pak označil československého ministra zahraničních věcí, který „*dělá v mladé republice diktátora, uzurpátora a svůj vliv uplatňuje všemi možnými prostředky za hranicemi. I mezi námi zde rozšiřuje svůj kult a nepřestane-li takto jednat, dostane se mladá republika do kolejí, ze kterých bude velice těžko ji dostati ven.*“ V souvislosti s tím dodával: „*Česká Amerika politicky jest svobodná a svobodu nedá si vzítí žádným falešným světlem, byt by si znepřátelila celou řadu dočasných světélek, která časem uhasnou a po nich zbudou zde pouhé katastrofální následky nešťastné politiky osobního kultu.*“⁴⁰¹

V čele tiskových útoků na československé vyslanectví a Bedřicha Štěpánka i nadále stály *Americké dělnické listy*. Zmíněné články ze 7. února označily za objednané, s odůvodněním, že 4. února byl v New Yorku spatřen ředitel tiskové kanceláře washingtonské legace Milan Getting. Ani tato ofenziva však neumlčela Štěpánkovy příznivce. V květnu měsíčník *Slovo*, od ledna 1922 vydávaný v Chicagu Svazem československých legionářů v Americe, přinesl vymezení se této organizace vůči některým v tisku

⁴⁰¹ Tamtéž, *Orgán Č.S.B.P.J.* (USA, New York), 7. února 1922.

PTÁTE SE:

"Proč jest americký dělník zaostalý, a není si vědom své moci, moci spojených dělnických tříd v organizaci? Proč nechává se ovládat kapitalistickým pochopem?"

Odpověď jest snadná:

Dokud spokojí se dělník s kapitalistickým tiskem, dotud bude ovládán kapitálem. Kapitalistický tisk ovládá jeho mysl — drží jej v otroctví!

Do dělnické rodiny - dělnický časopis,

který přináší světlo a vyznaňuje dělníka z duševního otroctví. Jen volný duch jest schopen osvobodit tělo. Stávejte se tudíž odběrateli dělnického tisku.

AMERICKÉ DĚLNICKÉ LISTY

jsou časopisem ryze dělnickým, vydávaným dělníky — pro dělníky. Vychází každý týden a pošta vám je přinese do domu.

Předplatné na rok \$3.00 na půl roku \$1.50

Do Evropy na rok \$3.50 na půl roku \$1.75

Žádejte o číslo na ukázkou.

AMERICKÉ DĚLNICKÉ LISTY

4130 Broadway



Cleveland, O.

zveřejněným tvrzením ve snaze nestranně se vyjádřit k „*nechutné polemice extrémních směrů vůči vyslanci československé vlády ve Washingtoně, dr. Štěpánkovi.*“ Legionáři se cítili být zneužíváni k „*stranickým polemikám,*“ zaměřeným proti šéfovi československého vyslanectví. *Americké dělnické listy* byly obviněny z tendenčního informování veřejnosti a bylo poukázáno na spojení mezi jejich redaktorem Martínkem⁴⁰² a jeho švagrem, pracovníkem tiskové kanceláře československé legace a jedním ze Štěpánkových soupeřů, Bohumilem Klírem.⁴⁰³

Těžko s jistotou říci, zda zmíněné zprávy, zaměřené proti Štěpánkovi a otištěné v československých a krajanských listech, byly inspirovány některými z vyslančových legačních protivníků. Podle některých pramenných indicií však tuto možnost přinejmenším nemůžeme vyloučit, přičemž hlavní podezření spadá na dva pracovníky tiskové kanceláře československého vyslanectví ve Washingtonu, již zmíněné americké legionáře Františka Mičku a Bohumila Klíra. Průvodní dopis, podepsaný 8. července 1921 Klírem a připojený k výstřížkům napadajícím poměry na vyslanectví, snad svědčí o Klírově aktivním podílu na předávání těchto zpráv pražskému ministerstvu zahraničních věcí. V archivním fondu Edvard Beneš, uloženém v Masarykově ústavu a Archivu AV ČR v Praze, je rovněž uložen Mičkův dopis, adresovaný 20. června 1921 bližze neurčenému „*příteli*“. Z textu vyplývá, že společně s Klírem poskytl této osobě důvěrné informace, týkající se washingtonské legace (platy úředníků, srovnání s vyslanectvími jiných států), které byly určeny kompetentním osobám v Československu, nejlépe ministru zahraničních věcí Edvardu Benešovi, a které se nápadně shodovaly s údaji použitými Gustavem Mazancem a Karlem Folberem a otištěnými v článcích, kritizujících poměry na československém vyslanectví ve Washingtonu. Rovněž Gustavem Mazancem vznesené obvinění proti Karlu Hallovi

⁴⁰² Josef Martínek, 1889–1980, česko-americký novinář, vyučený umělecký zámečnick; 1909 odešel do USA. Působil především v Clevelandu. Funkcionář české sekce Socialistické strany Ameriky a česko-amerických krajanských spolků. V letech 1916–1934 šéfredaktor *Amerických dělnických listů*. V době první světové války jeden z organizátorů československého zahraničního odboje v USA, spolusignatář Clevelandské a Pittsburské dohody; 1917 spolupracovník T. G. Masaryka v Rusku, 1919 vedoucí delegace českých krajanů z USA k československým legiím na Sibiři. V roce 1934 se vrátil do Československa, 1935–1938 redaktor *Práva lidu* a šéfredaktor *Večerního Práva lidu*.

⁴⁰³ AMZV, f. V. sekce – běžná spisovna 1918–1939 (1942), k. 555, 73311/1922 – Klír Bohumil a Mička František, *Slovo. American Checoslovak Popular Monthly*, Vol. I, No. 6, s. 12–17.

coby jednomu z viníků potopení lodi „*Brindisi*“ se zdá mít svůj původ u Františka Mičky.⁴⁰⁴

Mička poukazoval mimo jiné na již dříve zmíněné nespravedlnosti, k nimž docházelo při zaměstnávání bývalých legionářů: „*Jak na konzulátech, tak na vyslanectví jsou zaměstnání lidé, kteří za války stáli mimo, nebo dokonce proti naší revoluci. [...] Je jich [...] celá řada u konzulátů a bude potřeba to jednou vyčistiti, neboť lidé, kteří pro republiku nepracovali, nemají ani právo jísti teď její chleba.*“ Mička svého „přítele“ neopomenul ani varovat před vyslancovými pražskými kontakty: „*Tolik vím, že dr. Štěpánek jest na velmi dobré noze s dr. Šámalem, kancléřem prezidenta Masaryka, takto v Praze známým mnohonásobným obročníkem, který prý břeře plat asi za 5 úřadů, inu tj. česká inteligence. Také si často dopisuje s básníkem Macharem, který, myslím, že jej nezná, neboť tak jak já Machara znám, by rozhodně se postavil proti němu, kdyby mu bylo vše známo.*“⁴⁰⁵

Jako další, i když rovněž do značné míry zpochybnitelné svědectví, můžeme uvést hlášení šefa tiskové kanceláře ve Washingtonu Milana Gettinga z dubna 1922, jehož opis zaslal Štěpánek do Prahy svému příteli kancléři Šámalovi. Getting, který do Washingtonu přišel 3. srpna 1920, aby se zapojil do práce v tiskové kanceláři, byl ještě před svým příjezdem upozorněn tehdejšími konzulem Františkem Kopeckým na neutěšené mezilidské vztahy. Příchod Bohumila Klíra do kanceláře v listopadu 1920 byl podle Gettinga začátkem nepokojů mezi vyslanecnými úředníky. Nově příchozí se pletl do řady věcí a ke svým kolegům se choval velmi nešetrně. Situace se ještě více vyhrotila po příjezdu Bedřicha Štěpánka a dalšího personálu. Docházelo ke scénám mezi Klírem a ostatními. Klír trpěl předpojatostí vůči lidem příšlým z Čech a zakrátko měl výstup se všemi pracovníky legace.⁴⁰⁶ Nakonec došlo k malichernému konfliktu mezi Klírem a jeho nadřízeným Josefem Machem. Když se Štěpánek nepostavil ani na jednu stranu sporu, vymezili se oba jeho aktéři proti vyslanci.

⁴⁰⁴ S. Špaček E. Zimmlerovi, 8. února 1922, in: J. HÁLEK (ed.), *Americká stopa české Maffie*, s. 59–63, dok. č. 12.

⁴⁰⁵ AÚTGM, f. Edvard Beneš IV/2, k. 18, sign. KOR-55, F. Mička bližší neurčenému adresátovi, 20. června 1921.

⁴⁰⁶ Bohumil Klír již v době, kdy stál v čele v jedné z předcházejících kapitol zmíněné Americké korespondence, dal najevo svou nelibost vůči občanům Československa. Na stránkách *Nové práce* byl v dubnu 1920 otištěn jeho článek „*Propagace státní půjčky!*“ Klír zde podrobil kritice nejen neochotu obyvatel mladé Československé republiky upisovat peníze na státní půjčku, ale i špatnou propagaci celé akce. Zároveň v této souvislosti vyzvedl akceschopnost amerických Čechů a Slováků v době první světové války. *Nová práce*, roč. II/1920, č. 6, s. 1–2.

Přestože si Klír sám vybral práci, na kterou se specializoval – sledování amerického tisku, stěžoval si, že ji nestíhá. Štěpánek jeho žádostem o posilu vyhověl a v březnu 1921 mu přidělil ku pomoci Františka Mičku, přičemž Getting právě tyto dva muže dával do těsné spojitosti s útoky podnikanými proti vyslanectví na stránkách novin. Klír se nevyhýbal ani kritice svých kolegů z tiskové kanceláře. Josefa Macha a Stanislava Klímu tak, dle Gettinga, označoval jako „*impotentní lenochy*“. Štěpánek se s Klírem snažil jednat trpělivě. Tvrdil, že Klír jako legionář-voják je nervově oťresený. Getting však možnost Klírovy duševní nevyrovnanosti, vyplývající z jeho válečných zážitků, odmítal. Zastával naopak názor, že jde o výsledek přirozeného vývoje. Nejprve se Klír shodou okolností dostal jako pracovník Americké korespondence až na Pražský hrad. Po příchodu do Washingtonu očekával, že bude dále vykonávat obdobnou činnost. Práce na vyslanectví však již vyžadovala značnou odbornost, která Klírovi scházela. V důsledku toho se stával agresivním vůči svému okolí. Na začátku roku 1922 předložil Štěpánek v Praze návrh na reorganizaci tiskové kanceláře. Mezi zaměstnanci následně vypukla nervozita z obavy, kdo bude propuštěn a kdo přeložen jinam. Klír se pokusil vyvolat otevřený konflikt s Gettingem jako svým nadřízeným, když jej, a spolu s ním Štěpánka, označil za „*blbce, trubce a sprostáky*“. Jeho nepřijatelné jednání podle Gettinga vyvrcholilo ve dnech 23.–25. března 1922. Getting v souvislosti s tím konstatoval: „*Přestal jsem v něm vidět člověka.*“⁴⁰⁷ Oba zmiňovaní pracovníci tiskové kanceláře, František Mička i Bohumil Klír, ukončili své působení ve službách československého vyslanectví ve Washingtonu v květnu 1922. Poté odcestovali do Prahy.

Tlak, vyvíjený především americkým krajanským tiskem, na československou legaci ve Washingtonu a na vyslance Bedřicha Štěpánka nemohl ujít pozornosti představitelů pražského ministerstva zahraničních věcí. Někdejší legační rada ve Washingtonu Jan Masaryk tyto aktivity v dopise adresovaném Ludvíku Strimplovi označil za „*neomalené a nepřístojné*“.⁴⁰⁸ Zdá se však, že zůstalo pouze u těchto slov a ministerstvo k žádnému zásahu, který by posílil Štěpánkovu pozici v USA, nepřistoupilo. V případě československého tisku však k určité reakci vyšších míst došlo. Poté, co *Právo lidu* zveřejnilo 12. ledna 1922 výše zmíněný článek „*Jak*

⁴⁰⁷ AÚTGM, f. Edvard Beneš I, k. 90, sign. R 159/7, inv. č. 437, Remitenční aféra B. Štěpánka 1921–1923, Hlášení M. Gettinga o poměrech v ČSTK ve Washingtoně od podzimu 1920 do dubna 1922, 3. dubna 1922.

⁴⁰⁸ Tamtéž, f. Edvard Beneš IV/2, k. 16, sign. KOR-50, inv. č. 1916, J. Masaryk L. Strimplovi, 20. ledna 1922.

se spoří ve službě diplomatické“, upozornil Přemysl Šámal na celou záležitost prezidenta Masaryka. Zdůraznil, „že nehledě k tomu, jak jest postavení pana dr. Štěpánka pevné, nebo otřeseno,“ považuje „psaní takové ze stanoviska listu vládní koalice za nemožné.“ Jako hlavní důvod uvedl, že je nepřípustné, aby Československo samo sobě podvracelo autoritu svých zástupců v cizině. „V daném případě,“ pokračoval Šámal, „Právo lidu, ačkoliv může vědět, na jak nízkém stupni nalézá se žurnalistika, i česká, v Americe, cituje nekriticky útoky tamních listů a přejímá je dokonce za pravé, staví se za ně.“ Prezident poté rozhodl upozornit ministerského předsedu Edvarda Beneše, aby byly československé žurnalistice dány „příslušné pokyny, pokud se týče psaní o našich zástupcích v cizině.“⁴⁰⁹

V souvislosti s rolí, kterou v rozvíjející se washingtonské aféře sehrál československý krajanský tisk, považují za vhodné uzavřít tuto kapitolu několika postřehy již zmíněného důvěrníka prezidenta Masaryka, reverenda Václava Králíčka, které naši pozornost při hledání původců protištěpánkovské tiskové kampaně, nebo přesněji kampaně zaměřené proti československé legaci ve Washingtonu, odklánějí ještě k jedné osobě – Karlu Perglerovi. Tento rodák z Liblína u Radnic žil od svých osmi let s rodiči v USA. Vystudoval práva a poté působil jako advokát. Již před vypuknutím první světové války sympatizoval s českými sociálními demokraty, patřil k přispěvatelům *Práva lidu* a krátce po začátku „Velké války“ se zapojil do zahraničního protirakouského odboje, když se podílel i na formování československých legií a stál v čele Československé národní rady v Americe. Jako takový se velmi dobře znal s již zmíněným redaktorem Josefem Martínkem. Po příjezdu T. G. Masaryka do USA mu pomáhal navázat kontakty s novináři a významnými politiky. Po válce se stal prvním československým diplomatickým zástupcem v USA a od dubna 1920 do srpna 1921 prvním řádným vyslancem v Japonsku. K jeho předčasnému odvolání vedly neshody s podřízenými a ministrem zahraničních věcí. V roce 1922 odjel z Československa do USA. Jeho soupeření s Edvardem Benešem však pokračovalo i v dalších letech.⁴¹⁰

Vraťme se ale ke Králíčkovu referátu, datovanému 9. února 1922. Reverend uváděl: „Martínek [...] jest nespokojen s panem dr. Benešem, že

⁴⁰⁹ Interní záznam P. Šámala, 13. ledna 1922, in: J. HÁLEK (ed.), *Americká stopa české Maffie*, s. 57, dok. č. 10.

⁴¹⁰ Světlana RYSKOVÁ, *K případu Karla Perglera*, *Český časopis historický (ČČH)*, 90, 1992, č. 4, s. 571–587. M. POLIŠENSKÁ, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I/1, s. 386–404.

panu Perglerovi nedal místo vyslanecké ve Washingtonu.⁴¹¹ Pan Martínek jest ve stálém styku s panem Perglerem a pracuje v Americe v jeho zájmu. Jest též ve stálém styku s redakcí Práva lidu v Praze a se svým bratrance Klírem na československém vyslanectví ve Washingtonu. Jest o všem dosti dobře informován.“ Králíček se vyjádřil i ke kritice vyslanectví za údajně pomalé vyřizování destrukcí, přičemž konstatoval, že „podobných kritik dostává se legacím srbské, polské i italské“. „Aniž bych toho hledal,“ pokračoval reverend, „objevil jsem, že příčiny nejsou tak v legacích, jako v korupci našeho amerického Alien Property Custodian.“⁴¹² Američtí úředníci úmyslně jednání protahují. [...] Nápravu sjednání nemohou legace ani zvláštní komisaři do Ameriky vyslati, ale my, američtí občané.“⁴¹³

Další Králíčková slova se týkala přímo Bedřicha Štěpánka a je možné, že sehrála určitou roli ve vývoji Masarykova a snad i Benešova postoje k vyslanci. Poté, co reverend uvedl, že Štěpánkovi pomohl proniknout do společenských kruhů řídicích Spojené státy americké, za což mu byl legační šéf patřičně vděčný, pokračoval: „Štěpánek uznal tuto mou snahu a stal se ke mně důvěrným, ačkoliv jsem nikdy jeho důvěry nehledal. Zním ho i jeho přátele. Jsem dokonale zasvěcen do jeho plánů, úmyslů i prostředků. Při tom všem však nedívám se na osobu pana Štěpánka, ale na budoucnost Československé republiky. Vše by křížilo úmysly Vaše, které dobře znám.“ Vysvětlení těchto slov se však Králíček vyhnul mnohoznačným konstatováním: „Nebylo by dobře, nebylo by moudré další rozpravu o věcech těchto svěřovati poště. Jsou to věci velice vážné a pro budoucnost republiky závažné. Poctivě jsem se snažil pana Štěpánka přesvědčiti o šlechetných úmyslech pana dr. Beneše. Že se mi to nepodařilo, není vinen ani on, ani já. Ale ti, kteří jsou vůkol něho.“⁴¹⁴

Přenesení neshod panujících na washingtonské legaci na stránky tisku pokládal Králíček za velmi nešťastné. Snažil se proto, podle svých slov, nalézt původce těchto sdělení. „Cesta mne vedla,“ sděloval Masarykovi, „do katolické tiskové kanceláře ve Washingtonu. Odtud do československé legace a tam do úřadovny pana Klíra a Mičky. Chtěl jsem si s panem

⁴¹¹ Tento požadavek byl zcela mimo Benešovu pravomoc. Pergler nebyl pro Washington přijatelný ani jako československý chargé d'affaires, ani jako vyslanec, neboť byl občanem USA. M. POLIŠENSKÁ, *Diplomatické vztahy Československa a USA 1918–1968*, I/1, s. 248–249.

⁴¹² Alien Property Custodian – úřad spravující majetek, sekvestrovaný v průběhu první světové války na území USA.

⁴¹³ AÚTGM, f. Edvard Beneš IV/2, k. 13, sign. KOR-40 V. Králíček, V. Králíček T. G. Masarykovi, 9. února 1922.

⁴¹⁴ Tamtéž.

Klířem přátelsky pohovořiti. Řekl jsem mu, že to nerad vidím, když se Vaše jméno zneužívá, že mne znáte, že mi důvěřujete, že bych rád byl, kdyby mi vysvětlil, odkud asi by zprávy v novinách přicházely. Musí to být osoba, která vše přímo pozoruje a velice chytrým způsobem do novin podává. [...] Pan Klír mi však vynadal, že jsem lhář, podvodník, že dělám ostudu Vám i republice. A řekl mi, že o všem ví od katolíků.⁴¹⁵

Reverend pod dojmem tohoto rozhovoru navštívil na Štěpánkovo doporučení ředitele tiskové kanceláře Milana Gettinga, který ochotně zodpověděl jeho otázky a oba své podřízené charakterizoval. „Pan Klír jest ateista, byl radikální socialista a nyní má spojení s bolševiky. Pan Mička jest horlivý katolík a má spojení se zdejšími katolíky.“ Spolu se snášejí velice dobře. „Zdá se, že jeden nemůže být bez druhého.“ Getting rovněž vyslovil přesvědčení, že oba dodávají zprávy o dění na vyslanectví i na pražském ministerstvu zahraničních věcí do novin. Jako jejich pražského informátora uvedl již několikrát zmíněného Karla Perglera. „Když pan Pergler odjížděl do Československa,“ vysvětloval Getting dále Králíčkově, „stavěl se ve Washingtonu a strávil s nimi celé hodiny. Před odjezdem pana Perglera ztratily se mi z tiskové kanceláře všechny zprávy, které se týkaly činnosti pana Perglera v Japonsku. Nikdo jiný je nevzal, nežli Klír, neboť věděl, že je mám a kde jsou.“ Na reverendovu otázku, zda si myslí, „že pan Pergler má zlé úmysly,“ Getting odpověděl: „Vím to. Byl u mne a řekl mi, že jede do Prahy, aby se vypořádával s panem dr. Benešem, a že neustane, až tohoto muže zničí.“ Králíček proto soudil, že by bylo vhodné s případným Štěpánkovým odvoláním z legace počkat, až se situace alespoň trochu uklidní. „Snad to s odvoláním pana Štěpánka tak nespíchá,“ vysvětloval. „Myslím, že by nebylo dobré, aby se jeho odvolání zdálo být vítězstvím jeho odpůrců. Přátelé pana Štěpánka, zde i v Praze, by to jistě vyložili jako projev nepřátelství pana dr. Beneše. Byl by ze všeho zápas velmi škodlivý naší republice. Může se vystřílí, vášně se utiší a věc se dá provést bez škodlivých následků.“⁴¹⁶ Tato slova, vyzývající ke klidu, však nebyla vyslyšena a další vývoj tzv. „záležitosti washingtonské“ nabíral stále rychlejší obrátky.

Reverend Králíček nám v osobě Karla Perglera nabídl možného iniciátora alespoň některých tiskových útoků na československé vyslanectví ve Washingtonu. Jsem však přesvědčen, že Perglerovým cílem nebylo poškodit Bedřicha Štěpánka, nýbrž prostřednictvím kritiky poměrů

⁴¹⁵ Tamtéž.

⁴¹⁶ Tamtéž.

JMENNÝ REJSTŘÍK

- Abernethy William A. 104
Aleš Mikoláš 90
Alexandr I. Karadjordjević 48, 211
Alžběta, rakouská císařovna 14
D'Annunzio Gabriele 167
Armstrong Hamilton Fish 106
Atterbury William Wallace 106
- Bačkovský Alexandr 119, 121, 164–169,
176, 194, 196, 229
Baxa Karel 71
Bečka Bohdan 184
Beneš Edvard 23–25, 29, 30, 35, 41,
42, 44–65, 67, 74–83, 85, 86, 89,
117, 119–122, 135, 145, 148–151,
154–158, 160, 161, 163–166,
169, 171–174, 176, 179, 181–188,
191–193, 195–201, 203, 214, 215,
218, 219, 221, 225, 229, 230, 234,
235, 237, 241, 242
Benešová Hana 25, 46, 47, 77
Bezuchová Blažena 130
Bidlo Jaroslav 38, 39, 64, 68, 80
Bonnet Georges 223
Borovička Josef 38, 108
Borský Lev 53, 61, 229
Brdlík Josef 12, 22
Brdlíková Libuše, provd. Štěpánková
18
Brown, řidič 130
Brož Jan 119
Budisavljević Srdjan 43
Butter Oskar 23, 108
- Clément-Simon Louis 50
Crane Richard 57, 76, 89
Csáky Emerich 19
Curzon Nathanael George 192
- Čermák Bohumil 77
Černý Jan 185
Černý Slavoj 130
Číška Rudolf 41
- Daneš Jiří Viktor 93
Dejmek Jindřich 79, 237, 239
Destinnová Ema 224
Diehl Charles 69
Diggs, řidič 205
Domin Karel 56, 63, 107, 241
Dubovický Ivan 8, 227
Duca Ion George 192
Dušek Cyril 33, 34, 214
Dvorský Viktor 63
Dvořáček Jan 170
- Einstein Lewis David 200
Eisenmann Louis 108
- Fierlinger Zdeněk 62, 78, 83, 119
Fit Emerson David 106
Flajšhans Václav 15
Flinn Alfred Douglas 100, 101, 206
Folber Karel 136, 138–140, 142, 145
Ford Henry Martin 129
Fox William 106
Franke Emil 37
František Josef I. 14
Frič Josef Jan Alexander 40, 41, 241
Frič Vojtěch Albert 58
Funk Frank Hamilton 106
- Gellner František 87
Getting Emilián Alexander 87, 111,
143, 146, 147, 150, 205
Gilbreth Frank Bunker 104, 106, 206
Gilbrethová Lillian Moller 206

- Girsa Václav 84, 114, 119, 120, 129, 153, 165, 169, 173, 181, 186
Giunio Rudolf 38–40, 43–49, 61, 67, 68, 214, 227
Goll Jaroslav 38, 212
Goluchowski Agenor hrabě 22
Göring Hermann Wilhelm 217
Griffenhagen Edwin Oscar 97, 206
Gruber Josef 108
Guth-Jarkovský Jiří Stanislav 15, 228
- Habrman Gustav 75
Hailé Selassie I. 223
Hájek Jan 23, 25, 33, 34, 62, 225
Hajn Antonín 23, 24, 173, 175, 207, 211, 241
Hajšman Jan 33, 214, 242
Halfar Karel 168, 169, 195
Halifax Edward Frederick Wood, vikomt 223
Halla Karel 27, 54, 58, 82, 83, 89, 90, 92, 93, 111, 112, 117–120, 122, 126, 129, 130, 137–139, 145, 152, 154, 180, 181, 190
Harding Warren Gamaliel 103, 104, 110, 162
Havlasa-Klecanda Jan 77
Heidler Jan 37, 38
Heidrich Oldřich 90, 92, 107, 112, 118, 127, 128, 130, 151, 194
Heveroch Antonín 128
Heyn Eduard T. 106
Hitler Adolf 217, 219, 222, 224
Hnilica Jiří 99
Hobza Antonín 62, 119
Hodža Milan 53
Hoetzel Jiří 108
Hoover Herbert Clark 88, 102–104, 162, 163, 216, 217
Horčička Václav 237
Horký Karel 214, 225
Hrdlička Aleš 85, 107
Hudec Karel 86, 128–130, 190, 193
Hughes David Edward 106
Hughes Charles Evans 100
- Hurban Vladimír Ladislav 83, 84, 92, 93, 111, 117–121, 124, 152, 154, 181, 189
Hurban-Vajanský Svetožár 83
- Chamberlain Neville 224
Chotek Karel 107
Chvalkovská Anna 205
Chvalkovský František 122, 195, 196, 200–205
- James James Alton 104
Jedličková Anna 130
Jirásek Alois 38, 158
Joe, legační sluha 130
Jusserand Jean Jules 106
- Kadlec Karel 64
Kalda Bedřich 90, 92, 112, 118, 120, 124, 127–130, 152, 160, 181, 190, 194
Kalina Antonín 37, 56
Kallab Jaroslav 60
Károlyi Miháli 53
Kellogg Vernon Lyman 104
Klíma Stanislav 86, 147
Klimek Antonín 80, 238
Klír Antonín 104
Klír Bohumil 84–86, 111, 145–147, 149–151, 163, 176–178, 191
Klofáč Václav Jaroslav 14, 67, 83, 110, 170, 173, 175
Kobr Miloš 27, 54
Koderová Augusta 90, 124, 130
Kolář František 237
Kolmanová Anna 90, 128, 130
Komenský Jan Amos 39, 63
Kopecký František 121, 126, 146
Korošec Anton 38
Kožík František 12
Králíček Václav 108, 132, 135, 148–150, 163, 164, 169, 195, 196, 198, 199, 204, 205
Králová Hana 237
Kramář Karel 22, 23, 29, 53, 54, 56, 60, 67, 120, 241

- Krčmář Jan 60
 Krofta Kamil 38, 39, 184–186
 Krupka Ludvík 78
 Křenek Stanislav 200
 Krížek Otto 84, 113–122, 124, 125,
 129, 130, 151, 173–175, 180, 181,
 188, 189, 194
 Kučera Martin 38, 242
 Kučera Vladimír 160, 161
 Kugler Josef 153
 Künzl-Jizerský Rudolf 55, 56, 79
 Kuráž Rudolf 88, 97, 205
 Kvapil Jaroslav 14, 34–36, 38, 40, 43,
 46, 158, 175, 205, 212, 214, 218, 219,
 223, 228, 241, 242
 Kybal Vlastimil 38, 77, 94, 180, 188
- Leach Henry Goddard 106
 Lejhanec Václav 27, 54, 58
 Lippanský Eugen 200, 201
 Löbel Jan 200, 201
- Mac Cracken Henry Noble 106
 Macek Josef 108
 Mach Josef 87, 111, 112, 146, 147
 Machač Ladislav 37
 Machar Josef Svatopluk 146, 158, 175,
 241
 Machatý Eduard 54, 58, 62, 80
 Machiavelli Niccolò 187
 Malina Jiří 130
 Malý Jaromír 37
 Manning Clarence August 106
 Marie Terezie, rakouská císařovna 17
 Martinová Marie 13
 Martinová Růžena, provd. Štěpánková
 12, 13, 232
 Martínek Václav 12, 13, 232
 Martínek Josef 132, 145, 148, 149
 Marx Karel 111
 Masaryk Jan 51, 75, 83, 86, 89, 90,
 108, 111, 112, 121, 122, 128, 135,
 143, 147, 152, 182, 186, 199, 234
 Masaryk Tomáš Garrigue 29, 30, 47,
 48, 50–56, 59, 61, 69–77, 81, 85–88,
 90, 95, 100, 101, 104, 106, 108, 111,
 116, 119, 129, 132, 135, 139, 143,
 145, 146, 148, 149, 153, 156–163,
 165, 166, 169, 170, 179–181,
 183–188, 193, 195, 198, 204, 206,
 218, 221, 226, 229, 233, 234, 242
 Matějka Vladimír 90, 92, 118, 122,
 152, 160, 181, 190
 Maxa Prokop 56, 186
 Mazanec Gustav 136–139, 142, 145,
 163
 Melnik Josef 24
 Meredith Edwin Thomas 97
 Mérey von Kápos-Mére Kajetan 18
 Mička František 85, 86, 111, 139–141,
 145–151, 163, 176–178, 191
 Milde Jan 219
 Millerand Alexander 79
 Mussolini Benito Amilcare Andrea 224
- Nečas Jaromír 108
 Nechvátal Martin 182, 237, 238
 Nejedlý Zdeněk 68
 Nessý Mirko 130
 Niblack Albert Parker 130
 Niederle Lubor 38
 Ninčič Momčilo 192
 Novák Jan Bedřich 38
 Novák Ladislav 170
 Novotný Václav 38
- Osuský Štefan 53, 56
 Otlík von Felső-Ozor und Kohanocz
 Peter 18
 Otto Jan 22, 24, 99, 239
 Oumiroffová Donis 130
- Pantoflíček Jaroslav 108
 Papoušek Jaroslav 108
 Pára Odon 187, 203
 Pára von Žlunov Bohumil 27
 Pašic Nikola 40, 48
 Páta Josef 63
 Paul František 80
 Paulová Milada 7, 30, 38, 64, 67–69,
 80, 187, 189, 203, 210–213, 216,
 226–228, 237, 241, 242

- Pavlů Bohdan 53
 Pecival Joseph P. 131, 135
 Pekař Josef 15, 38, 39, 56
 Pekotsch Leopold 20
 Pergler Karel 53, 77, 86, 88, 148–151,
 188, 191, 195, 196, 199, 225
 Peroutka Ferdinand 139, 166, 184
 Peterka Lev (Leo) 70
 Pfusterschmid-Hardenstein Heinrich
 17
 Pidoll Michael svobodný pán von
 20–22, 230
 Pinkas Ladislav 23
 Písecký František 200, 201
 Plesinger-Božinov Miroslav 60
 Podlaha Antonín 15
 Polišenská Milada 169, 238
 Pollak Johann Paul 18, 19
 Pospíšil Vilém 108
 Potůček Jan 19, 27
 Powell Edward Alexander 106
 Pozzi Jean 79
 Prášek Karel 60
 Preiss Jaroslav 218, 219
 Pribičević Svetozar 43
 Prokeš Jaroslav 108
 Purghart, poručík 60
- Radić Stjepan 23
 Radimský Vladimír 19, 27, 54, 57, 58
 Rašín Alois 29, 60, 95, 198, 220, 221
 Rezková Berta 200
 Rice Calvin W. 206
 Rieger František Ladislav 24, 25
 Robertsová Lilian 130
 Rohla Zdeněk 40–42, 44, 48
 Roosevelt Franklin Delano 217
 Roosevelt Theodore 23
 Roubík Václav 154
 Rowe Leo Stanton 104
 Rudolf, rakouský korunní princ 14
 Ruml Bohuslav 108
 Růžek Petr 139, 140
- Řezníček František 90
- Sedmík Jiří 121
- Sekanina František 238
 Scheiner Josef 29, 173, 175
 Schubert Miroslav 111, 121
 Schwarzer Eduard 153
 Sís Vladimír 239
 Slaviček Antonín 90
 Slavík Vladimír 60
 Smetana Bedřich 38, 224
 Smetana Jan 108
 Smetana Vladimír 121–124
 Smetánka Jaroslav 121, 182
 Sobota Emil 209
 Stašek František 54
 Stodola Emil 53
 Strimpl Ludvík 54, 61, 62, 77, 78, 80,
 119, 147, 170, 185, 186
 Střechová Adéla 127
 Stříbrný Jiří 226
 Stumvoll Felix 18, 19
 Sum Antonín 88, 118, 123, 130, 138
 Sychrava Lev 31, 53, 187
 Syrový Jan 224
- Šámal Přemysl 29, 34, 35, 37, 44,
 47, 50, 58, 70, 81, 113, 118, 121,
 128, 132, 134, 146, 148, 151, 154,
 157–160, 165, 166, 172–174, 176,
 181, 185, 186, 188, 189, 192, 193,
 197, 203, 205, 207–212, 214–219,
 221–224, 228, 230, 238–242
- Šebesta František 169, 195
 Šerpán Stanislav 196
 Šimák Josef Vítězslav 38
 Šimek Emil 80, 164, 165
 Škrach Vasil Kaprálek 112, 163
 Špaček František 86
 Špaček Stanislav 59, 86–88, 100,
 104, 111, 118, 122, 123, 125, 126,
 128, 129, 131, 136, 138–140, 142,
 152–154, 159, 160, 163, 165–167,
 173, 181, 186, 189, 193, 196, 203,
 205–209, 219, 226, 241
- Štangler Alois 97, 118, 123, 176, 200,
 204
 Šťastný Ferdinand 170
 Štěpánek Josef, bratr 12
 Štěpánek Josef, bratr 12, 18, 230

- Štěpánek Václav, bratr 9–14, 18, 24,
30, 31, 34, 35, 46, 70, 81, 157, 158,
163, 219, 221, 226–228, 230, 232,
234, 238, 240
- Štěpánek Václav, otec 9, 43, 124
- Štěpánek Václav, synovec 232
- Štěpánek Vladimír, synovec 232
- Štěpánková Anna, sestra 12, 13,
15, 18, 33, 34, 38, 43, 61, 64, 76,
90, 106, 112, 115, 123, 124, 126,
128, 131, 153, 167, 200, 204, 205,
209–211, 215, 221, 230, 231, 234,
238, 240, 241
- Štěpánková Marie, matka 9–12, 23
- Štěpánková Růžena, provd. Vojanová,
sestra 12, 13, 18, 34, 221, 230, 231
- Štěpánková Vlasta, provd. Židlická 13,
14, 232
- Štika Václav 34
- Štrér Bohdan 62, 119
- Štupalská Anna 205
- Šusta Josef 38, 39, 56
- Švabinský Max 90
- Švarc Václav 86, 152
- Švehla Antonín 38, 54, 57, 173, 176,
195, 241
- Švihovský Věnceslav 25
- Tille Karel 241
- Tobolka Zdeněk Václav 241
- Tomášek František 187
- Toušek František 122, 124
- Tresíć-Pavičić Ante 40, 43–45
- Tůma Emil 132
- Tusar Vlastimil 53
- Tvarůžek Ladislav 43
- Tvrzický Josef 86, 112
- Udržal František 153, 158, 210, 211
- Urbánek Rudolf 38
- Veselý Jaroslav 108
- Vetserová Marie 14
- Veverka Ferdinand 30, 53, 54, 58
- Vojan Eduard 12, 13, 18, 20, 34, 231
- Vojanová Milada 231
- Vojanová Olga 192, 231
- Vojtíšek Václav 38
- Voleský Gustav 222
- Voska Viktor Emanuel 45, 242
- Vozka Jaroslav 238
- Wallace Lawrence Wilkerson 106, 206
- Weinzetl Rudolf 27
- Wendell Hugo C. 104
- Werstadt Jaroslav 37
- Williams Maynard Owen 107, 109
- Wilson Thomas Woodrow 61, 104, 121,
203
- Winter Lev 56
- Wright Sydney Fowler 222, 223
- Zeibrdlich Josef 238
- Zeman Zbyněk 80, 81
- Zimmler Emil 73, 104, 111, 129, 226,
229
- Zitkovszky von Szemessova und
Szochorad Heinrich 18, 19
- Zmrhal Jaroslav 135
- Žic Valentin 44, 45
- Žitko Ivan 45
- Županič Jan 237

OBSAH

Úvod /7

Rodinné zázemí, studium
a formování osobnosti /9

Ve službách Maffie /29
Z rakousko-uherské konzulární služby
do domácího odboje /29
Cesta do Itálie /39

Pražská epizoda 1918–1920 /50
Organizátor ministerstva zahraničních věcí /50
Další aktivity /63

Z Prahy do Washingtonu /74
První československý vyslanec v USA /74
Personální obsazení
washingtonské legace /82
Cesta za „Velkou louží“ /88
První rok práce /95

„Záležitost washingtonská“ /113
Hromadný odchod začíná /113
Důvěrné šetření /122
Tisková kampaň /131
„Pacient lhostejný...“ /152
Administrativní šetření /161
Cui bono? /179
Štěpánkova rezignace /191

Sanfranciský epilog /204
Život v dobrovolném exilu /204
Osobnostní profil Bedřicha Štěpánka
a další rodinné příběhy /227

Závěr /233

Poznámka k pramenům a literatuře /237
Seznam pramenů a literatury /244
Summary /253
Jmenný rejstřík /255

JAN HÁLEK
BEDŘICH ŠTĚPÁNEK

Nepohodlný muž
československé diplomacie



VELKÉ POSTAVY ČESKÝCH DĚJIN
svazek 24.

Edici řídí Filip Outrata

Obálku a grafickou úpravu
navrhla Michaela Blažejová

Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1624. publikaci

Vydání první. AA 16,06. Stran 272 (text 264, bar. příl. 8)

Odpovědný redaktor Filip Outrata

Vytiskl Akcent tiskárna Vimperk, s r. o.

Doporučená cena 348 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-800-4